

NSV LIIDU KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE
MINISTEERIUM
ÜHISKONNATEADUSTE ÕPETAMISE VALITSUS

POLIITILISE ÕKONOOMIA KURSUSE PROGRAMM

kõrgematele õppeasutustele
(120 ja 130 tundi)

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN · 1963

A-255347

NSV LIIDU KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE
MINISTEERIUM
ÜHISKONNATEADUSTE ÕPETAMISE VALITSUS

POLIITILISE ÕKONOOMIA KURSUSE PROGRAMM

kõrgematele õppeasutustele
(120 ja 130 tundi)

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN · 1963

Originaali tiitel:

ПРОГРАММА КУРСА ПОЛИТИЧЕСКОЙ
ЭКОНОМИИ

для высших учебных заведений
(120 и 130 часов)
Москва 1963

Tõlkinud P. Freidin

Programmi on kinnitanud NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse
Ministeerium 13. VIII 1963. a.

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

58530

ПРОГРАММА КУРСА ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭКОНОМИИ
для высших учебных заведений
(120 и 130 часов)

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja E. Kuusküll

Tehniline toimetaja P. Kass

Korrektorid M. Amon ja S. Aron

Ladumisele antud 26. IX 1963. Trükkimisele antud 17. X 1963. Paber 54×84,
1/16. Trükipoognaid 1,75. Tingtrükipoognaid 1,43. Arvestuspoognaid 1,41.
Trükiarv 4000. Tellimise nr. 7424. Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Hind 4 kop.

Poliitilise ökonomia kursuse
TUNNIPLAAN
 kõrgematele õppeasutustele

Jrk. nr.	Teemade nimetused	Tundide arv 120-tunnilise programmi järgi	Tundide arv 130-tunnilise programmi järgi
1	Poliitilise ökonomia aine	2	2
2	Kapitalismieelsed tootmisviisid	—	—
	I osa. Kapitalistlik tootmisviis		
	A. Kapitalistliku tootmisviisi üldised alused.	24	28
	Monopolismieelne kapitalism	16	18
3	Kaubatootmine. Kaup ja raha		
4	Kapital ja lisaväärtus		
5	Palk kapitalismi tingimustes		
6	Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus		
7	Kapitali ringkäik ja käive		
8	Lisaväärtuse muundumine kasumiks ja protsendiks		
9	Maarent. Kapitalismi arenemine põllumajanduses		
10	Ühiskondliku kapitali taastootmine. Majanduskriisid		
	B. Monopolistlik kapitalism — imperialism	8	10
11	Imperialismi majanduslikud põhitunnused ja ajalooline koht		
12	Maailma kapitalismi majandus tema üldkriisi perioodil		
	II osa. Kommunistlik tootmisviis	28	30
13	Sotsialismile ülemineku majanduslikud seaduspärasused		
14	Tootmisvahendite sotsialistlik omandus. Sotsialistliku riigi majanduslik osa		
15	Sotsialismi põhiline majandusseadus		
16	Sotsialistliku majanduse plaanipärane arendamine		
17	Ühiskondliku töö viljakuse järjekindel kasv sotsialismi tingimustes		
18	Kaubatootmine ja raha sotsialismi tingimustes		
19	Töö järgi jaotamine. Ühiskondlikud tarbimisfondid		

Jrk. nr.	Teemade nimetused	Tundide arv 120-tunnilise programmi järgi	Tundide arv 130-tunnilise programmi järgi
20	Isemajandamine. Fondide käive		
21	Hind, omahind ja ettevõtete puhastulu		
22	Kaubaringlus		
23	Riigieelarve, raharinglus ja krediit		
24	Sotsialistlik taastootmine		
25	Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomine ja arendamine		
26	Tootmissuhete arendamine kommunismile ülemi- nekul		
27	Sotsialistliku maailmasüsteemi arenemise ma- janduslikud seaduspärasused		
	Kokku	54	60
SEMINARID			
I o s a. Kapitalistlik tootmisviis		32	34
1	Kaup ja raha		
2	Kapital, lisaväärtus ja palk		
3	Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus		
4	Kapitali ja lisaväärtuse vormid. Maarent		
5	Ühiskondliku kapitali taastootmine. Majandus- kriisid		
6	Imperialismi majanduslikud põhitunnused		
7	Maailma kapitalismi majandus tema üldkriisi perioodil		
II o s a. Kommunistlik tootmisviis		34	36
8	Sotsialismile ülemineku majanduslikud seadus- pärasused		
9	Tootmisvahendite sotsialistlik omandus. Sotsia- listliku riigi majanduslik osa		
10	Sotsialismi põhiline majandusseadus		
11	Sotsialistliku majanduse plaanipärane arenda- mine		
12	Ühiskondliku töö viljakuse järjekindel kasv sotsialismi tingimustes		

Jrk. nr.	Teemade nimetused	Tundide arv 120-tunnilise programmi järgi	Tundide arv 130-tunnilise programmi järgi
13	Kaubatootmine ja raha sotsialismi tingimustes		
14	Töö järgi jaotamine. Ühiskondlikud tarbimisfondid		
15	Isemajandamine. Fondide käive. Hind, omahind ja ettevõtete puhastulu		
16	Sotsialistlik taastootmine		
17	Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomine ja arendamine		
18	Tootmissuhete arendamine kommunismile üleminekul		
19	Sotsialistliku maailmasüsteemi arenemise majanduslikud seaduspärasused		
	Kokku	66	70

1. t e e m a. Poliitilise ökonoomia aine

Poliitiline ökonoomia on teadus ühiskondlike tootmissuhete arenemisest vastastikuses toimes tootlike jõududega. Tootmise, jaotuse, vahetuse ja tarbimise vahekord. Majandusseadused, mis valitsevad materiaalsete hüvede tootmist ja jaotamist ühiskonna mitmesugustel arenemisastmetel, nende objektiivne iseloom. Spetsiifilised ja üldised majandusseadused. Majandusseaduste tunnetamine ja kasutamine. Majanduslikud kategooriad.

Poliitilise ökonoomia koht marksismi-leninismi koostisosade hulgas. Dialektilise ja ajaloolise materialismi rakendamine ühiskonna majandusliku korra uurimisel. Poliitiline ökonoomia ja teised majandusteadused. Poliitiline ökonoomia ning loodusteadused ja tehnilised teadused.

Poliitilise ökonoomia meetod. Majanduslike kategooriate loogiline järjestikkus ja ühiskonna arenemise ajaloolise käigu peegeldus. Faktide süstematiseerimine ja üldistamine. Abstraktsiooni ja eksperimendi osa. Kvalitatiivse ja kvantitatiivse analüüsi ühendamine. Poliitiline ökonoomia ja statistika. Matemaatika kasutamine majandusteaduslikes uurimustes.

Poliitilise ökonoomia klassiiseloom, parteiline iseloom.

Marxi ja Engelsi poolt teostatud revolutsiooniline pööre poliitilises ökonoomias. Leninlik etapp marksistliku poliitilise ökonoomia arendamises. Stalini kultuse kahjulike tagajärgede likvideerimise tähtsus majandusteaduse edasiarendamise seisukohalt. Poliitilise ökonoomia tähtsus proletariaadi klassivõitlusele ja kommunistliku ühiskonna ülesehitamisele.

2. t e e m a. Kapitalismieelsed tootmisviisid

Ürgaegse ühiskonna majanduslik kord. Ühine töö ja tootmisvahendite ühine omandus ürgkogukonna raames.

Loomulik tööjaotus. Lihtne kooperatsioon. Võrdsustav jaotamine. Esimene suur ühiskondlik tööjaotus ja vahetuse tekkimine.

Orjanduslikule korrale ülemineku majanduslikud eeldused. Lisaproducti tekkimine. Eraomanduse, varalise eba-võrdsuse ja inimese ekspluateerimise tekkimine. Käsitöö arenemine ja teine suur ühiskondlik tööjaotus. Tootmise ja vahetuse arenemine. Raha tekkimine. Kaupmeeste tekkimine ja kolmas suur ühiskondlik tööjaotus. Liigkasuvõtmise tekkimine. Orjatöö muutumine ühiskonna eksisteerimise aluseks.

Orjandusliku ühiskonna majanduslik kord. Orjapidajate omandiõigus tootmisvahenditele ja orjale. Orjade seisund tootmises ja ühiskonnas. Orjade juurdesaamise allikad. Orjatöö lihtne kooperatsioon. Ühiskondliku tööjaotuse edasiarenemine. Vastuolude teravnemine orjandusliku ühiskonna majanduses. Feodaalkorrale ülemineku majanduslikud eeldused.

Feodaalühiskonna majanduslik kord. Feodaalne maaomandus ja talupoegade isiklik sõltuvus feodaalidest. Feodaalse tootmise vormid. Maarendi vormid. Naturaalmajapidamine. Käsitöölise tsunftid. Kaubatootmise arenemine. Kaupmeeste gildid. Kaubandus- ja liigkasukapital ning nende osa feodaalmajanduse lagunemises. Vastuolude teravnemine feodaalühiskonna majanduses. Kapitalistlikule korrale ülemineku majanduslikud eeldused.

Kapitalismieelsete majandusvormide igandid kaasaegse kapitalismi tingimustes.

I o s a

KAPITALISTLIK TOOTMISVIIS

A. KAPITALISTLIKU TOOTMISVIISI ÜLDISED ALUSED. MONOPOLISMIEELNE KAPITALISM

3. t e e m a. Kaubatootmine. Kaup ja raha

Kaubatootmise iseloomustus. Kaubatootmise ajalooline iseloom. Lihtsa kaubatootmise ja kapitalistliku kaubatootmise ühised jooned ning erinevused.

Kaup ja selle omadused. Tarbimisväärtus. Vahetusväärtus. Kauba väärtus. Kaubas kehastunud töö kahesugune iseloom. Konkreetne töö. Abstraktne töö. Vastuolu eratöö ja ühiskondliku töö vahel. Lihtne töö ja komplitseeritud töö. Kauba väärtuse suurus. Individuaalne tööaeg ja ühiskondlikult vajalik tööaeg. Tööviljakus, töö intensiivsus ja kauba väärtus.

Väärtusvormid. Vahetuse ja väärtusvormide arenemise ajalooline protsess ning raha tekkimine.

Raha olemus. Kauba ja raha ühtsus ning erinevus. Raha funktsioonid. Raha kui väärtusmõõt. Hind. Hindade mastap. Raha kui ringlemisvahend. Münt. Paberraha. Raha kui akumulatsioonivahend või aarde kogumise vahend. Raha kui maksevahend. Ringlemiseks vajalik raha hulk. Maailmaraha.

Väärtusseadus on kaubatootmise majandusseadus. Konkurents ja tootmise anarhia. Väärtusseaduse osa kapitalismi tekkimises ja arenemises. Kaubafetišism.

Kodanlike ja väikekodanlike «väärtus- ja rahateooriate» kriitika.

4. t e e m a. Kapital ja lisaväärtus

Tootmisvahendite kapitalistlik eraomandus. Kapitali esialgne akumulatsioon.

Raha muundumine kapitaliks. Kapitali üldvalem ja selle vastuolu. Tööjõud kui kaup. Tegurid, mis määravad tööjõu väärtuse suuruse.

Lisaväärtuse tootmine. Kapitalistliku tootmise kahesugune iseloom: tööprotsess ja väärtuskasvu protsess. Vajalik töö ja lisatöö. Lisaväärtus. Kapitalistliku ekspluateerimise iseärasused.

Kapital kui ühiskondlik tootmissuhe. Kapitali kodanlike definitsioonide kriitika. Püsivkapital ja muutuvkapital. Lisaväärtuse mass ja norm. Lisaväärtuse norm kui ekspluateerimisastme väljendus. Ekspluateerimise suuremine kapitalismi arenemisega.

Lisaväärtuse suurendamise kaks viisi. Absoluutne lisaväärtus. Tööpäev ja selle piirid. Töö intensiivistamine kapitalismi tingimustes. Relatiivne lisaväärtus. Ekstra-lisaväärtus. Kapitalismi kolm arenemisstaadiumi tööstuses. Kapitalismi põhiline vastuolu.

Lisaväärtuse tootmine on kapitalismi põhiline majandusseadus.

Õpetus lisaväärtusest on K. Marxi majandusteooria nurgakivi.

5. t e e m a. Palk kapitalismi tingimustes

Palga olemus kapitalistlikus ühiskonnas.

Palgavormid ja -süsteemid kapitalistlikes ettevõtetes, nende osa proletariaadi ekspluateerimise suurendamises. Palgavormide ja -süsteemide evolutsioon tänapäeva tingimustes.

Nominaalpalk ja reaalpalk. Naturaalpalk ja rahapalk.

Ebavõrdsus meeste, naiste ja laste palgas. Rassiline diskrimineerimine palga alal. Töölisaristokraatia palk. Palga natsionaalsed erinevused.

Kodanlike ja -reformistlike «palgateooriate» kriitika.

6. t e e m a. Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus

Tootmine ja taastootmine. Kapitalistlik lihtne ja laiendatud taastootmine. Tootlike jõudude ja kapitalistlike tootmisuhete taastootmine.

Kapitalistliku akumulatsiooni olemus ja allikas. Tegurid, mis avaldavad mõju akumulatsiooni suurusele. Kapitali tehniline ja väärtuseline struktuur. Kapitali orgaaniline struktuur. Kapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerumine.

Kapitalistliku akumulatsiooni protsess ja reserv-töõarmee tekkimine. Relatiivse üldrahvastuse kolm põhivormi. Reserv-töõarmee mõju tootmises rakendatud tööliste olukorrale.

Kapitalistlik rahvastusseadus. Malthuse ja tänapäeva maltuslaste reaktsiooniliste «rahvastusteooriate» kriitika. Keynesi täieliku rakendatuse «teooria» kriitika.

Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus. Proletariaadi olukorra relatiivne ja absoluutne halvenemine. Reaalpalga langemise tendents kapitalistlikus ühiskonnas. Palga mahajäämine tööliste ja tema perekonna materiaalsetest ja kultuurilistest vajadustest. Proletariaadi majandusliku võitluse tähtsus. Linna ja maa väikeomanike laostumine.

Töötajate suurenev proletariseerumine tänapäeva kapitalistlikus ühiskonnas. Töölisklassi struktuuri muutumine.

Kapitalismi põhilise vastuolu teravnemine. Kapitalistliku akumulatsiooni ajalooline tendents.

Tänapäeva kodanlike, reformistlike ja revisionistlike «teooriate» kriitika proletariaadi olukorra küsimuses («tulude võrdsustamise» «teooria» jt.).

7. t e e m a. Kapitali ringkäik ja käive

Kapitali ringkäik ja selle kolm staadiumi. Tööstuskapitali kolm vormi.

Kapitalistlik tootmine ja ringlus. Ringlussfääris rakendatava töö iseärasused.

Kapitali käive. Põhikapital ja käibekapital. Põhikapitali kasv kapitalismi arenemisega. Põhikapitali füüsiline ja moraalne kulumine. Amortisatsioon.

Käibeaeeg ja selle koostisosad. Tootmisaeg ja tööperiood. Ringlusaeg. Tegurid, mis avaldavad mõju kapitali käibe kiirusele. Muutuvkapitali käibe kiirendamine ning selle mõju lisaväärtuse massile ja aastanormile.

8. t e e m a. Lisaväärtuse muundumine kasumiks ja protsendiks

Lisaväärtus on ekspluataatorlike klasside tulude allikas. Lisaväärtuse jaotamine ekspluataatorlike klasside mitmesuguste gruppide vahel.

Kapitalistlikud tootmiskulud kui väärtuse eraldunud osa. Kasum kui lisaväärtuse muundunud vorm. Kasumi mass ja kasuminorm. Tegurid, mis avaldavad mõju kasuminormile.

Keskmise kasuminormi kujunemine ja kauba väärtuse muundumine tootmishinnaks. Tootmisharusisene ja tootmisharudevaheline konkurents. Ühiskondlik (turu-) väärtus ja hind. Tootmishind kui väärtuse muundunud vorm. Lisakasumi kujunemise tingimused.

Kasuminormi langemise tendentsi seadus ja kapitalismi vastuolude teravnemine.

Kaubanduskapital. Kaubanduslik kasum on lisaväärtuse

osa. Kapitalistlikus kaubanduses töötavate tööliste ja teenistujate ekspluateerimise iseärasused.

Laenukapital ja laenuprotsent. Laenuprotsent on lisaväärtuse osa. Kasumi jagunemine ettevõtjatuluks ja protsendiks. Kapitalistlik krediit ja selle vormid. Fiktiivne kapital. Aktsiaseltsid. Kapitali demokratiseerimise «teooria» kriitika. Tarbimiskrediit.

Kaubandus- ja laenukapitali osa kapitalistliku majanduse vastuolude teravnemises.

9. t e e m a. Maarent. Kapitalismi arenemine põllumajanduses

Kapitalistlik põllumajandussüsteem ja maaeraomandus. Rent ja rendimaks. Hüpoteekvõlgnevus.

Monopol maale kui majanduse objektile ja diferentsiaalmaarent. Diferentsiaalmaarent I ja II. Niinimetatud «kahaneva mullaviljakuse» seaduse kriitika.

Maaeraomanduse monopol ja absoluutne maarent. Monopoolne rent.

Ehituskruntide rent. Rent hankivas tööstuses. Rent väiketalumajanduses. Maa hind kui kapitaliseeritud rent. Rendi ja maa hinna kasv kapitalismi arenemisega.

Kapitalismi majandusseaduste avaldumise erivormid põllumajanduses. Suur- ja väiketootmine põllumajanduses. Talurahva diferentseerumine.

Kodanlikud agraarreformid.

10. t e e m a. Ühiskondliku kapitali taastootmine. Majanduskriisid

Ühiskondlik koguprodukt ning selle koosseis väärtuse järgi ja naturaalselt. Ühiskondliku tootmise kaks alajaotust.

Lihtne taastootmine. I ja II alajaotuse vaheline vahetus. Vahetus igas alajaotuses endas. Realiseerimistingimused kapitalistliku lihtsa taastootmise puhul.

Laiendatud taastootmine. Realiseerimistingimused kapitalistliku laiendatud taastootmise puhul. Tarbeesemete tootmisega võrreldes tootmisvahendite tootmise ülekaaluka kasvu seadus.

Kapitalistliku ühiskonna natsionaalne tulu. Natsionaalse tulu allikad ja selle kasvu tegurid. Mittetootmissfäär. Natsionaalse tulu jaotamine ja ümberjaotamine ekspluataatorlike klasside huvides. Riigieelarve osa natsionaalse tulu ümberjaotamises. Sõjaliste kulutuste ja maksukoorma kasv.

Kapitalistliku taastootmise antagonistlikud vastuolud. Ületootmise majanduskriisid. Kriiside paratamatus kapitalistlikus ühiskonnas.

Kriiside perioodilisus. Kapitalistliku taastootmise tsükiline iseloom. Tööstustsükli faasid ja nende iseärasused. Kriisid ja kapitalismi vastuolude teravnemine. Agraarkriisid. Kodanlike ja väikekodanlike kapitalistliku taastootmise «teooriate» ja «kriisiteooriate» kriitika.

B. MONOPOLISTLIK KAPITALISM — IMPERIALISM

11. t e e m a. Imperialismi majanduslikud põhitunnused ja ajalooline koht

Lenini imperialismiteooria kui marksistliku poliitilise ökonoomia jätk ja edasiarendus uutes tingimustes. Lenini imperialismiteooria loov arendamine Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ning välisriikide kommunistlike ja töölisparteide poolt.

Imperialismi tekkimine ja tema olemus. Kapitalismi tootlike jõudude arenemine XIX sajandi viimasel kolmandikul. Tootmise kontsentreerumine. Monopolide tekkimine. Monopolide põhivormid. Monopolid ja konkurents. Konkurentsivõitluse vormid ja meetodid imperialismiajastul. Monopol kui monopoolselt kõrge kasumi kujunemise majanduslik alus. Monopoolne hind. Linna- ja maatöötajate ekspluaterimise suurendamine imperialismi tingimustes.

Finantskapital ja finantsoligarhia. Pangakapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerumine. Pankade uus osa. Pangamonopolide tekkimine ja nende põhivormid. Finantskapitali kujunemine ja olemus. Finantsoligarhia. Monopolistlikud finantsgrupid. Finantsoligarhia valitsemise vormid.

Riiklik-monopolistliku kapitalismi tekkimine ja olemus. Kapitali väljavedu on imperialismi iseloomulik joon. Kapitali väljaveo vormid. Riigi osa kapitali väljaveos. Ka-

pitali väljavedu kui monopoolselt kõrge kasumi kindlustamise vahend. Kapitali väljaveo tagajärjed kapitali väljavedavatele ja kapitali sissevedavatele maadele. Kapitali väljaveo uusimad iseärasused.

Maaailma majanduslik jaotamine kapitalistide liitude vahel. Rahvusvaheliste monopolide tekkimine. Rahvusvaheliste monopolide peamised vormid. Tänapäeva rahvusvahelised monopolistlikud koondised ja vastuolude teravnemine imperialistlike riikide vahel.

Maaailma territoriaalse jaotamise lõpuleviimine ja võitlus maaailma ümberjaotamise pärast. Imperialismi koloniaalsüsteem. Asumaade osa imperialismi tingimustes. Monopolistliku väliskapitali valitsev seisund asumaades. Asumaade tootlike jõudude arenemise pidurdamine monopolide poolt. Rahvusliku kapitali arenemise iseärasused asumaades.

Asumaade ja sõltuvate riikide töörahva hulkade olukord. Töörahva hulkade koloniaalse ekspluateerimise meetodid. Imperialistliku röövimise ühendamine orjanduslike ja feodaalsete ekspluateerimisvormidega. Asumaade ja sõltuvate riikide rõhutatud rahvaste rahvuslik vabadusvõitlus imperialismi vastu.

Kapitalistlik maailmamajandus imperialismi tingimustes ja tema arenemise seaduspärasused. Kapitalismi majandusliku arenemise ebaühtlus imperialismi tingimustes.

Rahvusvahelise tööjaotuse iseloom kapitalistlikus maailmamajanduses. Tooraine ja kapitali realiseerimise maailmaturud.

Tööjõu rahvusvaheline migratsioon.

Imperialismi ajalooline koht. Imperialism on monopolistlik kapitalism. Imperialism on roiskuv, parasiitlik kapitalism. Imperialism on surev kapitalism, sotsialistliku revolutsiooni eelõhtu. Kodanlike, reformistlike ja revisionistlike «imperialismiteooriate» kriitika.

12. t e e m a. Maaailma kapitalismi majandus tema üldkriisi perioodil

Kapitalismi üldkriisi olemus, põhijooned ja etapid. Maaailma lõhenemine kaheks vastandlikuks süsteemiks ja nendevaheline võitlus. Kapitalismi üldkriisi kolmanda etapi iseärasused.

Kapitalismi positsioonide nõrgenemine majanduslikus

võistluses sotsialismiga. Sotsialismi maailmasüsteemi majandusliku kasvu mõju kapitalistliku majanduse sisevastuolude teravnemisele.

Koloniaalsüsteemi kriis ja lagunemine kui imperialismi sisevastuolude arenemise tulemus. Sotsialistliku maailmasüsteemi mõju imperialismi koloniaalsüsteemi lagunemisele. Koloniaalsüsteemi likvideerimine käesoleval ajastul.

Imperialistlike monopolide majanduslikud positsioonid noortes rahvusriikides. Kolonialismi uued vormid. Ameerika Ühendriikide imperialism on kaasaegse kolonialismi peamine kants.

Noorte rahvusriikide majanduse arenemise teed.

Riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemine. Riiklik-monopolistliku kapitalismi põhivormid. Riiklikud sõjatellimused. Riiklik kapitalistlik omandus. Kapitalistlike ettevõtete natsionaliseerimise iseloom imperialistlikes maades. Majanduse riiklik reguleerimine monopolide huvides. Riigi osa majanduse militariseerimises ja monopolide majanduslikus välisekspansioonis.

Kapitalistliku majanduse vastuolude teravnemine riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemisega. Riiklik-monopolistlik kapitalism on kõige täielikum materiaalne ettevalmistus sotsialismile.

Kodanlike, reformistlike ja revisionistlike riiklik-monopolistliku kapitalismi kontseptsioonide kriitika.

Kapitalismi majanduse parasitismi ja roiskumise suurenemine kapitalismi üldkriisi ajastul. Tootmise kasvutempo aeglustumine. Tehnilise progressi majanduslikud tagajärjed. Tootmisvõimsuste alaline alakoormatus ja krooniline massiline tööpuudus. Majanduse edasine militariseerimine. Tehnilise progressi kasutamine sõjalisteks eesmärkideks. Inflatsiooni kasv. Kapitalistliku tootmise tsükli iseärasused kapitalismi üldkriisi tingimustes.

Kapitalistliku maailmamajanduse kriis. Põhjalikud muutused imperialistlikus rahvusvaheliste majandussuhete süsteemis. Ameerika Ühendriikide osatähtsuse vähenemine kapitalistliku maailma majanduses. «Integratsioon» on imperialistlike riikide vaheliste vastuolude teravnemise uus vorm. Tooraine ja kapitali realiseerimise turgude probleemi teravnemine. Kapitalistlike maade arenemise ebaühtluse suurenemine ja nendevaheliste vastuolude süvenemine. Riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemine ja kapitalismi põhilise vastuolu süvenemine.

KOMMUNISTLIK TOOTMISVIIS

13. teema. Sotsialismile ülemineku majanduslikud seaduspärasused

Sotsialistlikule korrale ülemineku majanduslikud eeldused.

Sotsialistliku majanduse ülesehitamise üldised seaduspärasused ja iseärasused eri maades. Sotsialismi maailmasüsteemi mõju üleminekuajajärgu majandusele eri maades. Sotsialistlikule majandusele ülemineku iseärasused ühiskondlik-majanduslikult mahajäänud maades.

Tootmise sotsialistlik ühiskonnastamine. Põhiliste tootmisvahendite natsionaliseerimise vormid ja tempo. Sotsialistliku natsionaliseerimise põhjalik erinevus natsionaliseerimisest kapitalistliku korra tingimustes. Maa natsionaliseerimine ja maa jagamine talupoegade omandiks. Majandussektorid üleminekuajajärgul.

Sotsialismi majandusseaduste tekkimine. Kaubalis-rahaliste suhete kasutamine.

Sotsialismi materaal-tehnilise baasi loomine. Sotsialistlik industrialiseerimine.

Põllumajanduse sotsialistlik ümberkujundamine.

Töötajate kultuurilise ja tehnilise taseme tõstmise tähtsus sotsialistliku majanduse ülesehitamisele.

Sotsialismi võit. Sotsialismi materaal-tehnilise baasi põhijooned. Üleminek mitmesektoriliselt majanduselt sotsialistlikule majandusele. Rahvuste majandusliku eba võrdsuse likvideerimine. Kodanlike, reformistlike ja dogmaatiliste sotsialismile ülemineku kontseptsioonide kriitika.

14. teema. Tootmisvahendite sotsialistlik omandus. Sotsialistliku riigi majanduslik osa

Tootmisvahendite sotsialistlik omandus selle kahes vormis. Üldrahvaliku omanduse juhtiv osa. Isiklik omand. Töö iseloom sotsialismi tingimustes.

Sotsialismi majandusseaduste iseärasused. Sotsialismi majandusseaduste tunnetamine ja nende toime tundma-

õppimine. Sotsialistliku majanduse plaanipärase arendamise objektiivne vajalikkus ja võimalikkus. Subjektiivsete ja fetišistlike kontseptsioonide kriitika sotsialismi majandusseaduste iseloomu küsimuses.

Sotsialistliku riigi majanduslik osa.

Kommunistliku Partei ja sotsialistliku riigi majanduspoliitika teaduslikud alused. Majandusteaduse osa suurenemine rahvamajanduse arendamises. Maksimaalsete tulemuste saavutamine minimaalsete kulutustega on majandusliku ülesehitustöö seadus. Demokraatliku tsentralismi printsiip sotsialistliku majanduse juhtimisel. Sotsialistliku riigi funktsioonid rahvamajanduse organiseerimisel ja juhtimisel. Riiklike ettevõtete, rahvamajandusharude juhtimise ja valitsemise vormid ning nende vormide täiustamine. Kolhooside ettevõtete juhtimise ja valitsemise iseärasused.

Revisionismi kriitika sotsialistliku omanduse ja sotsialistliku riigi majandusliku osa küsimuses.

15. t e e m a. Sotsialismi põhiline majandusseadus

Sotsialismi põhiline majandusseadus.

Sotsialistliku tootmise eesmärgi objektiivne tingitus.

Tootmise ja tarbimise vastastikune seos sotsialismi tingimustes, nende vahelise antagonistliku vastuolu puudumine.

Vajaliku töö ja lisatöö iseärasused sotsialismi tingimustes. Vajaliku produkti piiride laiendamine sotsialismi tingimustes. Tegurid, mis määravad vajaliku produkti tege-liku taseme.

Vastuolu juba saavutatud tootmistaseme ja sotsialistliku ühiskonna järjest kasvavate vajaduste vahel ning selle vastuolu lahendamise vahendid.

Töötajate elatustaseme näitajad sotsialismi tingimustes ja selle tõstmise teed.

16. t e e m a. Sotsialistliku majanduse plaanipärane arendamine

Rahvamajanduse plaanipärane arenemine on sotsialismi majandusseadus.

Sotsialistliku majanduse plaanipärase arenemise seaduse kasutamine rahvamajanduslikus planeerimises.

Plaanipärasus kui alaline, teadlikult säilitatav proportsionaalsus. Sotsialistliku majanduse arenemise tähtsamad proportsioonid ja nende täiustamine. Tootlike jõudude ratsioonalse paigutamise sotsialistlikud printsiibid, õigete territoriaalsete proportsioonide loomine tööstuse ja põllumajanduse arendamisel; nende spetsialiseerimine majanduspiirkondade järgi. Looduslike ja tööjõuressursside kasutamise majanduslik efektiivsus. Majanduse kompleksne arendamine majanduspiirkondades. Majanduslike disproporsioonide ärahoidmise teed.

Planeerimise teaduslikud alused. Sotsialismi majanduseaduste kasutamine planeerimisel. Ühtse riikliku poliitika teostamine tehnilise progressi, kapitaal mahutuste, tootmise paigutamise, töötasu, hindade ja rahanduse valdkonnas. Sotsialistliku planeerimise printsiibid ja meetodid. Perspektiivsete ja jooksvate plaanide orgaaniline ühendamine. Planeerimise pidevus. Plaaninormatiivid. Bilansimeetod. Plaanide teaduslik-tehnilise ja majandusliku põhjendamise meetodid. Teed, mis võimaldavad paremaks muuta plaanide kindlustamist finantseerimisega ning materiaal-tehniliste ressurssidega. Riiklike plaanide kohustuslikkus ja konkreetsus.

Arvestuse ja statistika osa. Matemaatika ja elektronarvutusmasinate rakendamise vajalikkus planeerimise täiustamisel, statistiliste andmete läbitöötamisel ning arvestuse ja aruandluse mehhaniseerimisel.

Planeerimise iseärasused põllumajanduslikus tootmis-kooperatiivis.

Plaanilise juhtimise täiustamine kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul.

17. t e e m a. Ühiskondliku töö viljakuse järjekindel kasv

Ühiskondliku töö viljakuse järjekindla kasvu seadus sotsialistlikus ühiskonnas. Ühiskondliku töö viljakuse kasvu näitajad ja nende arvutamise viisid. Töövilkakuse tõstmise tegurid ja reservid sotsialistlikus majanduses ja nende kasutamise meetodid. Tehnilise progressi põhisuunad ja ja nende majanduslik efektiivsus. Töövilkakuse kasvu sõl-

tuvus töö energiaga varustatuse ja fondidega varustatuse parandamisest.

Tööjõuressursside kasutamine. Tehnilise progressi kiirendamise ja kogu töövõimelise elanikkonna täieliku tööle-rakendamise ühendamine. Töötajate üldise kultuuritaseme ja tehnilise ettevalmistuse järjekindel kasv.

Sotsialistliku töökooperatsiooni iseärasused ja selle eelised kapitalistliku töökooperatsiooniga võrreldes. Ühiskondlik tööjaotus ja selle sotsiaalne tasandumine. Tootmise spetsialiseerimine, koopereerimine ja kombineerimine ning nende efektiivsus. Tootmise kontsentratsiooni ja ühiskonnastamise kasv. Ettevõtete optimaalse suuruse tagamise võimalikkus ja vajalikkus sotsialismi tingimustes. Sotsialistlik töödistsipliin. Ainujuhtimise ühendamine töötajate laialdase osavõtuga tootmise juhtimisest. Töö organiseerimise iseärasused kolhoositootmises. Sotsialistlik võistlus ja selle osa ühiskondliku tootmise arendamises.

Tööviljakuse kasvu tähtsus sotsialistliku tootmise laiendamise ja töötajate elutaseme tõstmise seisukohalt. Kapitalismiga võrreldes kõrgema tööviljakuse saavutamise teed.

Tööpäev sotsialistlikus ühiskonnas. Tööpäeva järjekindel lühendamine ja töötingimuste maksimaalne parandamine sotsialismi tingimustes. Tööajafondi kasutamise parandamise intensiivsed ja ekstensiivsed tegurid. Vaba aja pikenemine ja ühiskonna liikmete igakülgne arenemine.

18. teema. Kaubatootmine ja raha sotsialismi tingimustes

Kaubatootmise vajalikkus ja iseärasused sotsialistlikus ühiskonnas. Ekslike kujutluste kriitika, nagu ei sobiks kaubalis-rahalisel suhtel kokku sotsialistliku plaanimajandusega. Stalini väärade seisukohtade kriitika sotsialismi tingimustes esineva kaubatootmise küsimuses.

Kaup ja selle omadused sotsialismi tingimustes. Toodangu kvaliteedi süstemaatilise tõstmise vajalikkus. Kauba kehastunud töö kaheksugune iseloom. Kauba väärtuse suurus. Individuaalne tööaeg ja ühiskondlikult vajalik tööaeg. Kauba individuaalne ja ühiskondlik väärtus. Kaubatootmise vastuolud sotsialismi tingimustes.

Raha iseärasused sotsialismi tingimustes. Raha funktsioonid. Raha stabiilsuse kindlustamine. Kulla tähtsus.

Väärtusseaduse kasutamine sotsialistlikus majanduses. Kaubalis-rahaliste suhete edasise tugevdamise ja parima kasutamise teed kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul.

19. teema. Töö järgi jaotamine. Ühiskondlikud tarbimisfondid

Jaotamise sõltuvus tootmise arenemisest sotsialismi tingimustes.

Töö järgi jaotamine on sotsialismi majandusseadus. Töö järgi jaotamise seaduse tähtsus sotsialistliku tootmise arendamisel. Töö järgi jaotamise vormid.

Palk sotsialistlikus ühiskonnas. Tegurid, mis määravad palga suuruse. Palga diferentseerumine. Palga rahavormi vajalikkus.

Palgavormid ja -süsteemid ning nende täiustamise teed.

Reaalpalk ja selle kasv sotsialistlikus ühiskonnas. Reaalpalga tõusu tegurid. Töötasu taseme erinevuste järkjärguline vähendamine. Tööviljakus ja palk. Reaalpalk kui tööliste ja teenistujate reaaltulude põhiline osa.

Töötasu vormid põllumajanduslikus tootmiskooperatiivis. Naturaalsete ja rahaliste tulude vahekord. Lisatasu kasutamine. Töötasu täiustamise teed põllumajanduslikus kooperatiivis. Kolhooside üleminek kindlale, garanteeritud töötasule. Võrdse töö eest võrdse tasu printsiibi järjekindla elluviimise vajalikkus kogu kolhoosisüsteemi ulatuses. Töö tasustamise tingimuste võrdsustamine riiklikes ettevõtetes ja kolhoosides.

Ühiskondlike tarbimisfondide koosseis ja liigid. Vajalik produkt ja ühiskondlikud tarbimisfondid.

Reaaltulude järjekindel kasv kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul. Ühiskondlike tarbimisfondide laiendamine. Korteriprobleemi lahendamine ja paremate elutingimuste loomine. Üleminek korteri, kommunaal- ja muude teenuste tasuta kasutamisele. Rahva tarbimise teaduslikud alused.

20. t e e m a. Isemajandamine. Fondide käive

Isemajandamise olemus. Isemajandamine ja majandus-seadused. Isemajandamise organiseerimise printsiibid. Materiaalse stimuleerimise kollektiivsete vormide tugevdamise teed ja meetodid. Ettevõtete operatiivse iseseisvuse ja initsiatiivi laiendamine riiklike plaaniülesannete alusel.

Sotsialistlike ettevõtete fondid. Tootmisfondid ja ringlusfondid. Tootmisfondide käive. Tootmisaeg ja tööperiood. Ringlusaeg. Käibe kiirus. Tootmisvahendite kasutamise progressiivsed normid. Ettevõtete vahendite tasuvuse kiirendamise teed.

Ettevõtete tootmis-põhifondid. Põhifondide kasutamise parandamise teed. Põhifondide kulumine, amortisatsioon ja asendamine. Põhifondide moraalne kulumine ja nende moderniseerimine. Uue tehnika majanduslik efektiivsus ja selle kindlaksmääramise meetodika.

Käibefondid. Käibefondide normeerimine ja tootmise rütmilisuse tagamine. Käibefondide ümberjaotamine rahvamajanduse nõukogude ettevõtete vahel. Käibefondide parema kasutamise teed. Ringlusfondid. Ettevõtete käibevahendid ja nende koosseis. Omakäibevahendid ja laenu tud käibevahendid.

Isemajandamise iseärasused põllumajanduslikus tootmiskooperatiivis. Ühiskondliku produkti jaotamine ja kasutamine. Põllumajandusliku kooperatiivi tootmisfondid ja nende käive.

Isemajandamise igakülgse tugevdamise vajalikkus kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul. Isemajandavate ettevõtete plaaninäitajate täiustamise probleemid sotsialismilt kommunismile ülemineku ajajärgul. Sotsialistlike ettevõtete töö materiaalse stimuleerimise meetodite täiustamine.

21. t e e m a. Hind, omahind ja ettevõtete puhastulu

Väärtus ja hind sotsialistlikus rahvamajanduses. Ühiskondlikult vajalikud töökulutused kui hindade alus. Hindade kujundamise tegurid. Hindade süsteem ja hinna struktuur. Sotsialistliku riigi hinnapoliitika. Mitmesuguste kaupade, tootmisvahendite ja tarbeesemete hindade vaherkord. Hindade ja väärtuse lähenemise tendents.

Uuele tehnikale hindade kehtestamise alused.

Kauba väärtus ja omahind. Omahinna liigid ja struktuur. Toodangu omahinna alandamise teed.

Ühiskonna puhastulu. Riiklike ettevõtete puhastulu ja riigi tsentraliseeritud puhastulu. Rentaabluse mõiste. Rentaabluse normid. Sotsialistlike ettevõtete rentabluse tõstmise teed.

Põllumajandussaaduste hindade kujundamise iseärasused. Kaubatoodang ja selle realiseerimise vormid. Tsoonaalsed kokkuostu- ja realiseerimishinnad. Omahind ja puhastulu kolhoosides ja sovhoosides.

Diferentsiaalrent sotsialismi tingimustes. Diferentsiaalrendi tekkimise tingimused sotsialismi tingimustes. Diferentsiaalrent I. Põllumajanduse intensiivistamine ja diferentsiaalrent II. Diferentsiaalrent II ja maaviljelussüsteem. Diferentsiaalrendi väljasuremiseks vajalike eelduste järkjärguline loomine.

Põllumajandusliku tootmiskooperatiivi rentablus. Põllumajanduslike tootmiskooperatiivide tulude suurendamise ühetaolisemate majanduslike tingimuste loomise vajalikkus.

Töövõljalikuse kasv ja hindade alandamine. Hindade alandamise mõju elanikkonna ostuvõimele ja heaolule.

22. t e e m a. Kaubaringlus

Kaubaringluse sfäär sotsialismi tingimustes. Stalini väärade seisukohtade kriitika saaduste vahetuse küsimuses. Kaubaringluse vormid. Tootmisvahendite ringlemine riiklike ettevõtete vahel. Materiaal-tehnilise varustamise süsteem ja selle täiustamise teed.

Kaubaringlus linna ja maa vahel. Põllumajandussaaduste riiklik kokkuost.

Rahvatarbekaupadega kauplemise vormid. Tarbeesemega riiklik ja kooperatiivne kauplemine. Kolhoositurg ja selle majanduslik reguleerimine. Ühiskondliku toitlustamise arendamine.

Hulgihinnad ja jaehinnad. Ringluskulud ja nende vähendamise teed. Jaehindade struktuur ja nende alandamise teed.

Kaupade nõudmine ja pakkumine sotsialismi tingimus-

tes ning nende reguleerimise meetodid. Kaubanduse mõju tootmisele. Kaubanduse arendamine kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul.

23. t e e m a. Riigieelarve, raharinglus ja krediit

Sotsialistliku rahanduse olemus ja osa. Sotsialistliku ühiskonna rahanduse iseärasused ja eelised kapitalistliku ühiskonna rahandusega võrreldes.

Riigieelarve. Sotsialistliku riigi eelarve tulud ja kulud. Riigieelarve osa rahvamajanduses. Sotsialistliku ühiskonna rahasüsteem. Raharingluse seaduse kasutamine. Raharingluse planeerimine.

Krediidi olemus ja osa sotsialismi tingimustes. Krediidi allikas. Krediidi liigid ja krediteerimise printsiibid. Protsent. Pangad sotsialistlikus ühiskonnas. Riiklikud hoiukassad.

Riigieelarve, raharingluse, krediidi ja pankade edasise tugevdamise vajalikkus üleminekul sotsialismilt kommunismile.

24. t e e m a. Sotsialistlik taastootmine

Sotsialistlik taastootmine kui tootlike jõudude ja sotsialistlike tootmissuhete taastootmise ühtsus. Tootmise kasvu pidevus ja kiire tempo. Matemaatiliste meetodite kasutamise vajalikkus sotsialistliku taastootmise optimaalse tempo ja optimaalsete proportsioonide kindlaksmääramisel.

Sotsialistliku ühiskonna natsionaalne rikkus ja selle põhilised elemendid. Looduslike ressursside osa. Ühiskondlik koguprodukt ja selle koostisosad. Ühiskondliku koguprodukti naturaalne ja väärtuseline vorm. Sotsialistliku ühiskondliku tootmise kaks alajaotust. Ühiskondliku koguprodukti realiseerimine. Ühiskondliku koguprodukti osade asendamine naturaalsel ja väärtuse järgi. Ühiskondliku tootmise kahe alajaotuse vahekord. Tarbeesemete tootmisega võrreldes tootmisvahendite tootmise ülekaaluka kasvu seadus. Marksistlik-leninliku taastootmistooria revideerimise kriitika.

Natsionaalne tulu sotsialistlikus ühiskonnas. Sotsialistliku ühiskonna natsionaalse tulu kasvu tegurid. Natsio-

naalse tulu jaotamine. Materiaalse tootmise sfäär ja mittetootmissfäär.

Riigieelarve ja rahanduse osa natsionaalse tulu jaotamisel ja ümberjaotamisel.

Akumulatsioonifondid. Sotsialistliku akumulatsiooni seadus. Sotsialistlik akumulatsioon ja kapitaalmahutused. Kapitaalmahutuste struktuuri parandamise ja nende efektiivsuse suurendamise teed. Milline tähtsus on kapitaalmahutuste kontsentreerimisel otsustavatesse lõikudesse ning ehitatavate ettevõtete käikulaskmise ja uue tehnika rakendamise kiirendamisel? Kapitaalmahutuste efektiivsuse kriteeriumid ja selle kindlaksmääramise meetodika. Kapitaalmahutuste efektiivse paigutuse majanduslik põhjendamine. Toodangu maksimaalse juurdekasvu tagamine kapitaalmahutuste iga kulutatud rubla kohta.

Tarbimisfond. Akumulatsiooni ja tarbimise optimaalse ühendamise tingimused. Tarbimisfondi koosseis.

Töäjõu laiendatud taastootmine sotsialistlikus ühiskonnas ja täieliku töölerakendamise tagamine. Töäjõu ratsionaalne jaotamine ja ümberjaotamine meie maa tootmisharude ja majanduspiirkondade vahel. Materiaalse tootmise sfääris ja mittetootmissfääris töötajate arvu vahekorra muutumine. Sotsialistlik rahvastusseadus. Muutused elanikkonna struktuuris taastootmise käigus.

Taastootmise iseärasused kommunismi laiahaardelise ehitamise ajajärgul.

25. t e e m a. **Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomine ja arendamine**

Kommunismi tootlikud jõud ja materiaal-tehniline baas. Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomine on partei ja rahva majanduslik peaülesanne. Ülesanne kõige arenenumatele kapitalistlikele maadele järele jõuda ja neist ette minna toodangu hulgalt iga elaniku kohta.

Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomise põhisuunad. Progressiivsed muutused rahvamajanduse ja selle harude struktuuris. Tööstuse, ehitustegevuse ja transpordi osa kommunismi tootlike jõudude loomises.

Teaduslik-tehnilise progressi maksimaalne kiirendamine. Teaduse muutumine otseseks tootlikuks jõuks. Kogu maa täielik elektrifitseerimine. Atomisise energia üha

ulatuslikum kasutamine. NSV Liidu ühtse energiasüsteemi loomine. Tootmisprotsesside, juhtimise ja kontrollimise mehhaniseerimine ja automatiseerimine. Tootmise kemiseerimine ja selle majanduslik efektiivsus. Keemiatööstuse arendamise kiirema tempo vajalikkus. Kapitaaalmahutuste ja loodusvarade kõige ratsionaalsem kasutamine.

Põllumajanduse arendamine on kommunismi materiaaltehnilise baasi loomise koostisosa. Põllumajanduse igakülgne mehhaniseerimine ja intensiivistamine. Ratsionaalne põllumajandussüsteem, põllumajanduse sõltuvuse vähendamine stiihilistest loodusjõududest. Põllumajandusliku töö muutumine tööstusliku töö eriliigiks. Loodusvarade kõige täielikum ärakasutamine. Kommunismi eelised tootlike jõudude arendamisel ja kasutamisel.

Tootmise organiseerimise täiustamine kommunismile ülemineku ajajärgul. Ettevõtete spetsialiseerimise, kooperaerimise ja kombineerimise arendamine. Üleminek töö organiseerimise kõrgemale astmele. Majanduse juhtimise pideva täiustamise vajalikkus. NLKP Keskkomitee novembrileenum (1962. a.) rahvamajanduse juhtimise ja valitsemise ümberkorraldamisest. Sotsialistlike ettevõtete täiustamine ja nende arenemine kommunistliku ühiskonna ettevõteteks. Tööviljakuse tõus on kommunismi materiaaltehnilise baasi loomise otsustav tingimus.

26. teema. Tootmissuhete arendamine üleminekul kommunismile

Tootlike jõudude edasiarendamine ja järkjärguline üleminek tootmisvahendite ühtsele kommunistlikule omandusele.

Tootmisvahendite riikliku omanduse arendamine kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise perioodil. Kolhoosliku omanduse ja üldrahvaliku omanduse lähene-mise teed. Kolhooside ja sovhooside üleminek kommunistlikele tootmis- ja jaotusvormidele. Linna ja maa majanduslike erinevuste likvideerimine. Põllumajandusliku töö muutumine tööstusliku töö eriliigiks.

Teed, mis võimaldavad üle minna rahvamajanduse juhtimise ja planeerimise riiklikult süsteemilt ühiskonna omavalitsusele.

Sotsialistliku töö kommunistlikuks tööks ümberkasvamise materiaal-tehnilised alused ja majanduslikud tingimused. Vaimse ja füüsilise töö iseloomu muutumine. Kommunistliku töödistsipliini arendamine. Kõrge tööviljakus teaduslik-tehnilise progressi alusel. Majanduslikud eeldused töö muutumiseks esimeseks eluvajaduseks. Isikliku omandi arenemine üleminekul sotsialismilt kommunismile.

Kommunistlikule jaotussüsteemile ülemineku majanduslikud tingimused. Kommunistliku tootmise eesmärk. Materiaalsete ja kultuuriliste hüvede külluse loomine. Nõukogude Liidus kõrgema elutaseme saavutamine kui mis tahes kapitalismimaal tootlike jõudude edasiarendamise ja tööviljakuse järjekindla tõstmise alusel. Kogu elanikkonnale tulude ja tarbimise kõrge taseme kindlustamine. Materiaalse huvitatuse printsiibi tähtsus kommunistliku ühiskonna ehitamise perioodil. Materiaalsete ja moraalsete tööstiimulite õige ühendamise vajalikkus.

Kaubanduse baasil saaduste otsese jaotamise aparadi loomine. Kaubalis-rahaliste suhete järkjärguline väljasuremine ja üleminek täieliku kommunismi tingimustes töö arvestamisele otseselt tööajas, kasutades sealjuures uusimaid arvutusmasinaid.

27. t e e m a. Sotsialistliku maailmasüsteemi arenemise majanduslikud seaduspärasused

Sotsialistliku maailmasüsteemi põhijooned ja tema eelised kapitalistliku maailmasüsteemiga võrreldes. Sotsialismi majandusseaduste toime iseärasused sotsialistliku maailmasüsteemi ulatuses. Vajadus orgaaniliselt ühendada rahvusmajanduse arendamiseks tehtavad jõupingutused ja sotsialistlike maade majandusliku koostöö laiendamiseks tehtavad ühised jõupingutused.

Sotsialistlik rahvusvaheline tööjaotus ja töökooperatsioon. Nende osa sotsialismileeri materiaalsete, tööjõu- ja rahaliste ressursside ratsionaalse ja efektiivse kasutamise kindlustamises. Tootmise spetsialiseerimine ja koopereerimine sotsialistliku leeri maades. Sotsialistlik maailmaturg. Tootmise ratsionaalne paigutamine. Igakülgne vastastikune abistamine ja nõrgaltarenenud maade järeleaitamine eesrindlike maade tasemele.

Majandusliku koostöö põhivormid. Vastastikuse Majandusliku Abistamise Nõukogu. Rahvamajandusplaanide koordineerimine. Väliskaubandus ja selle tähtsus. Hindade kujundamise printsiibid sotsialistlikus maailmamajanduse süsteemis. Vastastikuste krediitide andmine. Vastastikune teaduslik-tehniline abistamine. Teaduse ja tehnika planeerimine rahvusvahelises ulatuses. Koostöö kaadri ettevalmistamisel. Mitme maa rahvamajandust teenindavate ettevõtete ühine ehitamine. Koostöö põllumajandusliku tootmise alal. Akumulatsiooni programmi ja kapitaalehituse programmi koordineerimise vajalikkus.

Sotsialistlike maade majanduse arenemise taseme ühtlustamine. Rahvusmajanduste lähendamine ja ühtse maailmamajanduse loomise perspektiivid.

Kahe maailmasüsteemi majanduslik võistlus. Sotsialismi maailmasüsteemi edusammud majanduslikus võistluses kapitalismiga. Ajavõitmise probleem rahulikus võistluses kapitalismiga. Sotsialismi võidu paratamatus majanduslikus võistluses kapitalismiga. Reformismi ja dogmatismi kriitika sotsialismi maailmasüsteemi arenemise ja kahe maailmasüsteemi võistluse küsimustes.

**POLIITILISE ÖKONOOMIA KURSUSE PROGRAMMI
KOHUSTUSLIKU KIRJANDUSE
NIMEKIRI¹**

- K. Marx, Kapital, I kd., ptk. 1, 3, 4, § 3; ptk. 5, 6, 8, § 1; ptk. 10—14, 17—21; 24. ptk. Tallinn, 1953.
- K. Marx, Kapital, II kd., 8. ptk., §1. Tallinn, 1958.
- K. Marx, Kapital, III kd., ptk. 1, 9, 16, 17, 21, 38, 40, 45. Tallinn, 1962.
- K. Marx, Gotha programmi kriitika, IV. Tallinn, 1957.
- F. Engels, Anti-Dühring, teine osa, ptk. I, V—VIII; kolmas osa, II ptk. Tallinn, 1954.
- V. I. Lenin, Niinimetatud turgude-küsimuse kohta, osad I—III. Teosed, 1. kd.
- V. I. Lenin, Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., osad I, VI, VIII; II ptk., XIII osa. Teosed, 3. kd.
- V. I. Lenin, Retsensioon. A. Bogdanov, Majandusteaduse lühikursus. Teosed, 4. kd.
- V. I. Lenin, Higi väljapressimise «teaduslik» süsteem. Teosed, 18. kd.
- V. I. Lenin, Karl Marx, osad «Väärtus» ja «Lisaväärtus». Teosed, 21. kd.
- V. I. Lenin, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium. Teosed, 22. kd.
- V. I. Lenin, Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded. Teosed, 27. kd.
- V. I. Lenin, Majandus ja poliitika proletariaadi diktatuuri ajajärgul. Teosed, 30. kd.
- V. I. Lenin, Kooperatsioonist. Teosed, 33. kd.
- V. I. Lenin, Ohtsest majandusplaanist. Teosed, 32. kd.
- V. I. Lenin, Kuidas organiseerida võistlust? Teosed, 26. kd.
- V. I. Lenin, Teaduslik-tehniliste tööde plaani visand. Teosed, 27. kd.
- V. I. Lenin, Toitlusmaksust. Teosed, 32. kd.

---

¹ Oma kõrgema õppeasutuse tingimustest lähtudes võivad kateedrid allpool nimetatud teoste ja dokumentide alusel koostada selle kirjanduse loetelud, mida soovitatakse seminarideks ettevalmistamisel. Nendes loeteludes võib võtta ka õpikuid, nõukogude majandusteadlaste teoseid, statistilisi teatmikke ja muud majandusteaduslikku kirjandust.

Moskvas 14.—16. novembril 1957. aastal toimunud sotsialistlike maade kommunistlike parteide ja töölisparteide esindajate nõupidamise deklaratsioon. Rahumanifest. Tallinn, 1957.

Kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamise avaldus (1960. aasta november). Tallinn, 1960.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Tallinn, 1961.

NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaks 1959—1965. Tallinn, 1959.

NSV Liidu majanduse arendamisest ja rahvamajanduse parteiliseist juhtimisest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande põhjal, vastu võetud 23. novembril 1962. Tallinn, 1963.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee avalik kiri parteiorganisatsioonidele, kõigile Nõukogude Liidu kommunistidele. Tallinn, 1963.

N. S. Hruštšov, NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaks 1959—1965. Ettekanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei erakorralisele XXI kongressile 27. jaanuaril 1959. Tallinn, 1959.

N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee aruanne partei XXII kongressile. Tallinn, 1961.

N. S. Hruštšov, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programmist. Ettekanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressile 18. oktoobril 1961. Tallinn, 1961.

N. S. Hruštšov, Kommunistliku ülesehitustöö käesolev etapp ja partei ülesanded põllumajanduse juhtimise parandamisel. Ettekanne NLKP Keskkomitee pleenumil 5. märtsil 1962. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee 1962. aasta märtsipleenumi materjale. Tallinn, 1962.

N. S. Hruštšov, NSV Liidu majanduse arendamine ja rahvamajanduse parteiline juhtimine. Ettekanne NLKP Keskkomitee pleenumil 19. novembril 1962. Tallinn, 1963.

*

Poliitiline ökonomia. Õpik, 4. väljaanne. Tallinn, 1963.

---

4 kop.

A-25534

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00383860 6